

ISOSISKON VALTAPELI

vallan rakenteet teoksessa Isosisko

Opinnäyte
Kirjallinen osa
Tampereen ammattikorkeakoulu
Kuvataiteen koulutusohjelma
15.4.2015
Niina Kiiveri

Tiivistelmä:

Isosiskon valtapeli
-vallan rakenteet teoksessa Isosisko

Opinnäytetyöni taiteellinen osa Isosisko on kaksikanavainen videoinstallaatio, jossa käsittelen isosiskon ja pikkuveljen välistä valtapeliä työksipukemisleikin kautta. Tätä leikkiä, jossa isosiskot pukevat pikkuveljensä tytöksi ja kuvaavat tapahtuman, leikitään ympäri maailmaa.

Tässä tutkielmassa selvitän miten valta rakentuu pukeutumisleikin kautta teoksessa Isosisko. Pohdin tätä kysymystä omien kokemusteni, taiteellisen prosessin kuvauksen sekä netistä löytyvien aineistonani toimivien työksipukemisvideoiden kautta. Käsittelen teostani ja sen tekoprosessia suhteessa sen taustalla olevaan rituaalisen ilmiöön ja dokumentaarisuuteen. Lähestyn aiheitani vallankäytön, leikin rituaalisuuden ja sukupuolentutkimuksen kautta ja käytän Foucault:n teoriaa käsitellessäni vallan määritelmää.

Kameralla on vallankäytön keinona selkeä rooli teoksessa. Kuvat tutuun puetusta isosiskosta ja ruhtinattareksi puetusta veljestä asettuvat henkisen vallan symboleiksi. Vain videossa näkyvät tapahtumat asetetaan katsojan tarkkailtavaksi ja se, mitä ei koskaan kuvattu, unohtuu. Vain tallenteen valta on pysyvä. Tallenteen käyttäjät ja näyttäjät ovat vain hetken aikaa vallassa.

Asiasanat: Sisaruus, videotaide, valta, leikki

Summary:

Big Sister's power game
-the structure of power in the work Big Sister

The artistic part of my bachelors thesis, Big Sister, is a two channel video installation in which I study the power game between a big sister and a little brother. The power game becomes visible through a dress up game where the little brother is dressed up as a girl. This game is played by big sisters and little brothers all around the world.

In this analysis, I will try to answer the question of how the power structure is built through a dress up game in the work Big Sister. I will approach this question through my own experience, the description of the artistic process and videos of dress up games found on the Internet. The relation between my work and a ritualistic phenomenon as well as documentation play an important part in my analysis.

In the work, the camera clearly has a strong role as a means to control power. Pictures of the big sister dressed up in a tutu and of the little brother as a Queen become symbols of mental power. Only what is shown in the video is given for the viewer to observe, but everything else, that was never recorded, is forgotten. Only the power of the document is stable. The one's who use the document and those who show it are in power only for a passing moment.

Descriptors: Siblings, video art, power, play

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	3
1.1. Valta	3
1.2. Dokumentaarisuus	4
2. Meikatut pikkuveljet Youtubessa	6
2.1. Rituaalin kulku	6
2.2. Asu	8
2.3. Esiintyminen	8
2.4. Tila	9
2.5. Tallenne	9
3. Pukemisen valtarakenne	12
4. Isosisko	13
4.1. Kameran läsnäolo- Isosiskon mureneva valta	13
4.2. Teon totuus	15
5. Lopuksi	16
Lähteet	20
Viitteet aineistona käytettyihin videoihin	21

Kun olimme lapsia,

1. Johdanto

Opinnäytetyöni taiteellisessa osassa tutkin vallankäyttöä sisarusroolien kautta. Teokseni Isosisko kertoo leikistä, jonka päämääränä on pukea pikkuveli mekkoon ja meikata hänet. Tätä leikkiä olen veljeni kanssa lapsena leikkinyt. Tämä leikki on edelleen olemassa oleva ilmiö joidenkin isosiskojen ja pikkuveljien keskuudessa. Netistä löytyy satoja video- ja valokuvamuotoisia dokumentteja leikistä. Pukeutumiseen ja roolileikkiin liittyvä rituaali ei ole periaatteiltaan vaikea. Vaikeampaa on saada veli suostumaan ja pysymään leikissä mukana.

Tässä tutkielmassa selvitän miten valta rakentuu pukeutumisleikin kautta teoksessa Isosisko. Tähän kysymykseen liittyen käsitelen teostani ja sen tekoprosessia suhteessa sen taustalla olevaan ilmiöön ja dokumenttaarisuuteen. Pohdin näitä kysymyksiä omien kokemusteni, taiteellisen prosessin kuvauksen sekä netistä löytyvien videoiden kautta.

1.1. Valta

Kun yli viisitoista vuotta sitten leikin pikkuveljeni kanssa, pikkuveljeni leikki mukana, sillä häntä ei haitannut pukeutuminen mekkoon. Raja kulki kuitenkin meikkaamisessa.

Minusta oli jännittävää nähdä veli siskon vaatteissa. Ymmärsin jo silloin, että leikissä on kyse jostain vaietusta tai ehkä kielletystäkin asiasta.

Teoksessani siskojen ja veljien välinen, rituaalisticista piirteitä sisältävä leikki, kokee muutoksen, sillä isosiskon ja pikkuveljen osat vaihtuvat. Isosisko joutuu vuorostaan teon kohteeksi. Kuitenkin voittajan, nuoremman sisaruksen, muotokuva on ruhtinattaren asuun puettu pikkuveli peruukkeineen ja koruineen. Teos on tapahtuneen muokattu toisto, jonka olen käsikirjoittanut osin yhteistyössä veljeni kanssa. Teoksessa käsitelen

puin pikkuveljeni tytöksi.

vallankäytön teemoja, niiden vaikutusta isosisko-pikkuveli suhteeseen ja siihen liittyvää ilmiötä, jossa siskot pukevat veljensä tytöksi, ja kuvaavat sen.

Käytän sanaa leikki puhuessani tästä ilmiöstä lapsen näkökulmasta, mutta aikuisen silmin katsottuna tytäksipukemisleikki ilmönä muodostaa laajuudessaan toistuvia rituaalisia piirteitä. Lähestyn tätä leikkiä vallankäytön teemojen kautta. Valta on auktoriteetin käyttöä, valvontaa ja vaikuttamista. Isosiskon valta pikkuveljeensä on sosiaalista vaikuttamista monin eri keinoin. Leikin varjolla vallan käyttöä voidaan pitää valtapelinä. Näen leikissä olevan kyse

vallankäytöstä vallanpitäjän (isosiskon) puolelta, vaikka kohde (pikkuveli) ei sitä niin ymmärtäisikään. Teokseni perustuu tähän omaan käsitykseeni tapahtuneesta. Tutkielmassani pohdin valtaa osin Foucault:n Tarkkailla ja Rangaista (2000) teoksen kautta.

1.2. Dokumentaarisuus

Minua kiinnostaa taiteen suhde todellisiin tapahtumiin. Tämä on myös yksi kysymys opinnäytetyöni taiteellisessa osuudessa. Isosisko on tapahtuma, muisto ja sen toisto. Tähän teokseen olen pukeutunut hänet vielä kerran tytöksi, mutta hänen asemansa on toinen.

Ruhtinattaren hahmo on hänen oma luomuksensa. Hän on vallanpitäjä, tarkkailija ja sääntöjen sanelija. Isosiskon ääni on teoksessa hiljennetty. Hän on nukke, joka tottelee hiljaa ja toivoo, että leikki vielä joskus loppuu.

Tutkin tytäksipukemisilmiötä laajemmin ja löysin Internetistä laajan aineiston, joka käsittelee videoita, valokuvia ja kirjoitettuja tekstejä siitä, kuinka pikkuveli joutuu isosiskonsa pukemisleikin kohteeksi. Olen tutkinut näitä videoita taiteellisen prosessin yhteydessä ja verrannut niitä omiin muistikuvieni leikistä.

Teokseni sai alkunsa kesällä 2014, kun veljeni kanssa puhuimme pukeutumisleikistä. Yhtäkkiä keskustelu siirtyi siihen, miltä näyttäisi, jos pukisin hänet tytöksi vielä kerran. Meikkiin hän ei suostunut eikä aluksi siihenkään, että hänen kasvonsa olisivat teoksessa näkyvillä. Puvun suunnittelusta hän oli tosin innostunut. Barokkimekko, runsas ja röyhelöinen. Mieluiten musta tai smaragdin vihreä. Voisi olla teräksen harmaakin. Kiiltävää kangasta ja paljon rypytystä. Hän esitti minulle ruhtinattaren naurun. Hahmo oli syntynyt. Kun kuukautta myöhemmin kysyin veljeltäni, suostuisiko hän teoksen tekemiseen, oli hän innoissaan. Olin kypsyttellyt ajatusta ja päättynyt roolien vaihtoon. Veljeni saisi pukea vuorostaan minut.

Teoksessani on dokumentaarisia piirteitä. Dokumentaarisuus mielletään Saara Hacklinin mukaan todellisuuteen pohjaavaksi, aidommaksi ja oikeammaksi kuin fiktio (Hacklin 2012, 15). Isosiskon dokumentaarisuus perustuu sen taustalla olevaan ilmiöön. Taiteen tekemiseni ytimessä on vahvasti läsnä kysymys dokumentaarisuuden ja fiktion rajamaisista. Olemme oikeasti sisaruksia ja tämä leikki on osa historiaamme. Isosiskon prosessi on ollut osin yhteistyötä veljeni kanssa, ja hän on tehnyt teoksen visuaalisuuteen vaikuttavia päätöksiä.

Kuinka sitten tulkita omaan kokemukseen perustuva tapahtuma taiteeksi?

Helsingissä toimiva esitystaiteen kollektiivi Todellisuuden tutkimuskeskus on julkaissut kokeilevan oppaan todellisuuden tutkimiseen taiteellisin keinoin. Opas listaa taiteellisen todellisuuden tutkimuksen vaiheet kohteen valitsemisesta, sen kanssa kohtaamisesta ja sen purkamisesta editointiin ja yleisölle esittämiseen saakka, ja antaa valmiita metodeja esitystaiteen käyttöön. Kirjoittajat itse nojaavat filosofi Tuomas Nevanlinnan toteamaan siitä etteivät taiteilijat tutki teoksiaan vaan teoksillaan (Laitinen, Porkola 2013, 7). Oppaan antamat ohjeet todellisuuden tutkimiselle antavat tilaa intuitiolle ja inspiraatiolle. Heidän listaamansa keinot ovat samankaltaisia oman taiteellisen tutkimukseni kulun kanssa. Teoksen tekeminen on ollut jatkuvaa neuvottelua joko veljeni tai oman itseni kanssa. Luoviminen henkilökohtaisen aiheen ja laajemman ilmiön välillä ja sen muuttaminen kaksikanavaisen videoteoksen muotoon on ollut haaste, jonka prosessia käyn tutkielmasani myös läpi.

2. Meikatut pikkuveljet Youtubessa

Teokseni pohjautuu henkilökohtaiseen muistoon pukeutumisleikeistä, mutta leikki ei rajoitu vain henkilökohtaisiin kokemuksiini. Etsin ilmiöstä dokumentteja netistä ja löysin kattavan aineiston. Haulla “little brother dressed as a girl” Google löytää kuvia ja videoita, joissa leikin jäljet näkyvät. Isosiskot lataavat Youtubeen videoita, joissa he pukevat tai ovat pukeneet veljensä tytöksi. Tässä luvussa puran netistä löytyneen aineiston ja erittelen siitä löytämiäni elementtejä, jotka ovat rituaalin kulku, veljen asu, esiintyminen, tapahtumien tila ja tapahtumasta otettu tallenne.

2.1. Rituaalin kulku

Tutkin Youtubesta videoita, joissa isosiskot pukevat tai ovat pukeneet pikkuveljensä tytöiksi. Videot ovat tallenteita pikkuveljen ja isosiskon pukeutumisleikeistä. Löytämisiäni videoissa pikkuveljet ovat noin 8-10 -vuotiaita ja isosiskot teini-ikäisiä. Samanikäisiä, kuin olimme veljeni kanssa. Näen leikin jonkinlaisena sisarusten välisenä rituaalina.

Irmeli Niemi määrittää leikin ja rituaalin erojen pohjautuvan sääntöihin. Leikki on Niemen mukaan vapaata toimintaa, jossa yksilö voi itse päättää säännöistä, kun taas rituaalit ovat voimakkaasti säännöillä ohjattuja. Niemen mukaan Rituaaleihin liittyy yksilön

alistuminen ulkopuolisten ja korkeampien voimien valtaan. Niemi jatkaa määritelmäänsä kertoen, että leikissä on mukana symbolinen todellisuus ja leikkijä on tietoinen itsestään sekä myöntää, että joskus myös leikeissä seurataan tietynlaista käsikirjoitusta. (1995, 18.)

Niemi puhuu myös esiintyjän pukeutumisrituaalista. Hänen mukaansa naamio liittyy pukeutumisrituaaleihin siten, että naamioiden avulla esittäjä voi muuttaa identiteettiään. (1995, 25.) Tytön asu toimii tässä leikissä naamiona. Teoksessani veljeni on naamioitunut hohottavaksi ruhtinattareksi, eikä esitä itseään. Installaation toisessa osassa hän esiintyy itsenään omissa vaatteissaan.

Tytöksipukemisleikki sisältää rituaalisia piirteitä. Rituaali toistuu laajasti ja leikin ytimessä ovat sisarukset. Rituaalin kululla on tietty järjestys, joka päättyy aina tytöksi puetun veljen esittelyyn, esitykseen tai tilanteen tallentamiseen. Rituaalin kulkua, pikkuveljen pukemista tai pukeutumista valvoo isosisko. Rituaalin järjestyneisyys tulee ilmi myös sosiaalisen median yhteisössä, jossa isosiskot ovat jopa haastaneet toisia isosiskoja pukemaan veljensä tytön asuun¹.

2.2. Asu

Pikkuveljen tyttöasun tyyli vaihtelee käytävissä olevien vaatteiden mukaan. Puin veljeäni usein omiin tai äitini vaatteisiin, pitsiverhoihin ja kukallisiin kankaisiin sekä koruihin. Isosiskon osa leikistä on puvustajan työtä.

Tytöksi puetun pikkuveljen hahmon ristiriitaisuutta korostetaan usein ylilyömällä asusteiden määrää ja meikkaamalla räikeästi. Kimmo Takalan mukaan elävän ihmisen ulkomuotoa muokkaamalla, puvustamalla ja meikkaamalla luodaan assosiaation piiri, johon hahmo viittaa (1995, 230). Nämä pikkuveljien omaksumat hahmot viittaavat asusteidensa kautta naissukupuoleen eli asut performoivat esiintyjästään eroavaa toista hahmoa. Tekotissit, meikit, peruukit ja muut asusteet yleistyvät sitä mukaa, mitä vanhempi esiintyjä on. Nuorimmat esiintyvät tyttöjen vaatteissa ilman ylimääräisiä koristeita tai rekvisiittaa.

Asujen valinnat viittaavat naiseuteen ja tytöksi pukemiseen, mutta niin kutsuttujen naiseuden merkkien ylikorostuneisuus ei viittaa tyttöjen tavanomaiseen pukeutumiseen. En itsekään koskaan pukenut veljeäni omiin arkivaatteisiini.

Leena-Maija Rossin mukaan lähtökohtaisesti sukupuolisten merkkien lukemisessa pitäisi ottaa huomioon sukupuolen tuottuneisuus ja toistuneisuus. (1997, 196). Sukupuolen toistuneita merkkejä, sukupuolen esittämiseen

tarvittavia elementtejä, puetaan veljen ylle. Huomionarvoista on, että pienet lapset ovat sukupuolettoman näköisiä. Lapsista on välillä vaikea tulkita kumpaa sukupuolta he ovat, jos heidät on puettu sukupuolineutraalisti. Tässä mielessä he ovat kuin tyhjiä tauluja, joihin merkkejä lisäämällä voidaan muokata ympäristön tulkintaa heidän sukupuolestaan. Pienet pojat näyttävät mekkoon puettuina helposti pieniltä tytöiltä. Esimerkkinä esitän tässä kuvan veljestäni puettuna tytön asuun. Sukupuoli näyttää katoavan vaatteen peittoon.

2.3. Esiintyminen

Lapsena veljeni rakasti esiintyä kameralle. Monissa aineistoni videoissa pikkuveljet esiintyvät, poseeravat tai puhuvat kameralle. Löytämistäni videoista vain yhdessä on epäselvää, onko video kuvattu salaa veljeltä.¹ Kuvan etualalla näkyy tavaraa pöydällä eikä kumpikaan videolla olevista henkilöistä ota mitään kontaktia kameraan. Tulkitsen videon tilanteen salaa kuvatuksi. Kamera on piilotettu pöydälle tavaroiden taakse eikä isosiskokaan ota kameraan kontaktia, ettei kuvaus paljastuisi veljelle.

Muissa näkemissäni videoissa veli on tietoinen kamerasta. Hän saattaa katsoa kameraan suoraan, keimailla sille tai esittää laulu- tanssi- tai muotinäytösesityksen. Esitetyt koreografiat ovat harjoiteltuja ja tytöksi puettu veli

on pääosan esittäjä. Näytökset itsessään ovat isosiskon kontrolloimia tilanteita, joissa veli esitetään kameralle nähtävyytenä. Tilanteen toistuminen on sattumanvaraisesti ennustettavaa, joten nämä hetket ovat ainutlaatuisuutensa vuoksi arvokkaita tallennettavia.

Esitykset vaihteleva meikkausvideoblogityypistä meikki- ja pukeutumisvideosta tanssi- ja laulunäytöksiin. Meikkausvideoblogeissa esitellään yleensä vaihe vaiheelta meikkien tai kampausten tekemistä. Tällaisia videoita tekevät myös nuoret tytöt, joten tämän tyyppinen videoilmaisuus on heille tuttua. Yhdessä aineistoni videossa veli puetaan useaan asuun ja hän esittää kokonaisen muotinäytöksen. Esitettävien tanssi- tai lauluesitysten taustalla soivat kappaleet viittaavat usein naiseuteen joko sanoitustensa tai alkuperäisen esittäjänsä perusteella. Kappale kuten “Girls just wanna have fun”² korostaa esitetyn ja biologisen sukupuolen ristiriitaisuutta. Esitykset ovat kuin lasten drag queen -esityksiä.

Takala jaottelee esiintyjätyypit kykyjään esittäviin, roolia näyttelviin eli naamioituihin sekä omana itsenään esiintyviin. Takalan mukaan omana itsenään esiintyvä ei luovu identiteetistään riippumatta siitä, onko se julkisuuden muovaama tai todellinen. Kun taas naamioidun esittäjän tarkoitus on saada katsoja uskomaan, että hänen esittämänsä henkilö on todellinen. (Takala 1995, 219.)

Esiintyvät pikkuveljet näyttävät esittävän itsestään erillistä toista hahmoa, mutta kuten Niemi aiemmin nosti esiin, leikissä on mukana itsetietoisuuden elementti. Tulkitsen esiintyvien pikkuveljien sijoittuvan omana itsenään esiintyvien ja roolia näyttävien esiintyjien välimaastoon. Joidenkin kohdalla vaatteet tuntuvat muuttavan pikkuveljen olemusta toiseksi, esitettäväksi hahmoksi kun taas toisten käytöksessä ja olemuksessa ei tapahdu ulkopuolisen tarkkailijan nähtäviä muutoksia. Teoksessani roolit liikkuvat myös näiden kahden välillä. Pikkuvejet esiintyvät toisaalta itsenään ja ihmettelevät muodonmuutostaan peilaamalla, mutta toisaalta he omaksuvat vaatteiden kautta tyttömäisinä pidettyjä eleitä.

2.4. Tila

Aineistoni videoissa kuvausten lokaationa toimii kodinomainen tila. Muutamissa videoissa tila näyttäisi mahdollisesti olevan isosiskon huone. Kotiin voi olla myös järjestetty erillinen lavaste pikkuveljien esiintymistä varten tai esitys tapahtuu kodin omalla näyttämöllä, television edessä. Tilanteeseen vaikuttavat myös tilassa olevat henkilöt. Aineistoni paljastaa, että isosiskon ja pikkuveljen lisäksi tilassa saattaa olla isosiskon ystäviä.

Foucaultin mukaan kaikki tilat ovat vallankäytön tiloja ja ne saavat ihmiset toimimaan tietyillä tavoilla. Hänen mukaansa järjestettäessä tiloja, kurin eri muodot valm-

istavat moninaisia toiminnallisia, arkkitehtonisia ja hierarkkisia tiloja. Tila valmistelee muodollaan ihmistä käyttäytymään tietyllä tavalla. Foucault lisää, että kaikki tilat ovat kaksinaisia, toisaalta todellisia tiloja, toisaalta käsitteellisiä tiloja joiden järjestys heijastelee arvoja ja hierarkkia. (Foucault 2000, 202.)

Youtube-videoilla siskot ja veljet ovat yleensä sisällä kodissa, eli yksityisissä tiloissa. Isosiskon huone on isosiskon hallintoaluetta, jossa pikkuveli on vieraana. Lisäksi mahdollisesti läsnäolevat isosiskon ystävät asettavat veljen heikomman asemaan. Foucaultin ajatusten perusteella tällainen tila voisi mahdollistaa helpommin isosiskon vallankäytön, sillä tila on rakennettu isosiskon tarpeiden mukaan. Toisaalta rakennettua lavastetta vasten tai tv-estradilla pukemisleikki tavoittaa enemmän karnevalistisia ja esitystä tukevia piirteitä. Tila on rakennettu esittämistä ja yleisöä varten. Teoksessa Isosisko tilana toimii teatterin lava. Teatteri on esittämisen paikka, mutta myös tarkkailun paikka. Yleisö valvoo esiintyjää.

Tutkija Leena-Maija Rossin mukaan tilat ja paikat saavat sosiaalisissa ja epäsosiaalisissa käyttöyhteyksissä sukupuolittavia ja sukupuolittuneita piirteitä (Rossi 1998, 80). Rossin väitteen tilalla itsellään on sukupuolittuneita piirteitä. Teoksessani käyttämä teatteriympäristö jää viitteelliseksi, mutta installointi isoon tilaan itseni ja veljeni toistuessa seinällänoin 1:1 kokoisina hahmoina, tukee

esiintymislavan ajatusta. Teatterin historiassa miehet ovat esittäneet myös naisten rooleja ja tässä mielessä teatteri sallii hahmon esittämisen sukupuolirooleista erillisenä.

2.5. Tallenne

Pikkuveljien pukemisleikkiin liittyy usein pukemisen tallentaminen. Itse tallensin tämän tapahtuman lähinnä valokuvaten. Aineistoni ovat samankaltaisia tallenteita, joita itse olen joskus kuvannut. Valokuvat puettusta veljestäni ovat kotialbumien suojassa eikä niitä rasita liika julkisuus. Netissä levitetyt tallenteet on asetettu julkisiksi tarkoituksella, muiden nähtäville.

Koska videot on jaettu netissä julkisesti nähtäviksi, voidaan päätellä, että julkaisijat haluavat jakaa kuvattavan kohteensa tilanteen muille nähtäväksi. Syitä tähän voi olla monia, mutta ainoa kirjoitettu tieto löytyy videoiden kuvausteksteistä, jotka ovat Youtubessa näkyvissä. Teon motiivit ja muu asiaan liittyvä tieto paljastuu tekstien kautta hyvin moninaisiksi. *“This is what my sister does to them when she babysits”*³ eli “näin siskoni tekee heille kun hän on lapsenvahtina”. Tekstissä viitataan toistuvan ilmiön lisäksi siihen, että julkaisija on joku kolmas taho, ei isosisko, eivätkä puettut veljet itse.

Isosiskot saattavat selittää tekoaan tekemisen puutteella ja tylsyydellä: *“i was really bored and*

*i dressed up my nine year old brother.. and this is what came out of boredom babaXD. enjoy:)*⁴
. Sana “enjoy” viittaa siihen, että video on tiedostetusti laitettu esille toisten nähtäväksi. Kuten tässä kuvaustekstissä, myös satunnaisesti muissa videoissa paljastetaan veljen ikä. Infoteksti *“My little brother is so messed up and cute => i love him so much! please no hate comments hes only 4 and having fun”*⁵ kertoo veljen olevan neljä-vuotias ja “sekaisin”. Julkaisijan suhde veljeensä on kuitenkin suojeleva, sillä hän pyytää, etteivät katsojat kommentoisi vihamielisesti videota.

*“I finally made him let me dress him up as a girl!”*⁶, lausuma kertoo julkaisijan olevan sama, kun pukijan. Lisäksi lause paljastaa, että tytöksi pukeminen on ollut tavoitteena jo jonkin aikaa ja on vihdoinkin toteutunut. Tallenteella voi tässä olla tallennearvoa myös ainutlaatuisuutensa vuoksi.

Joissain tilanteissa leikkiin osallistuu sisarusten lisäksi joko isosiskon ystäviä pukijoiden roolissa tai pikkuveljen ystäviä puettavien roolissa, kuten kuvauksessa *“baba that would be my 6 year old brother dressed up as a girl. Me and my friends Vanessa and Ali did this too him”*⁷ ja videossa 2 *“forced my brother and neighbor in dresses”* käy ilmi.

Useimmista teksteistä on luettavissa se, että veljet on puettu mekkoihin. Sanavalinta viittaa veljen passiivisuuteen tilanteessa.

Kyse näyttäisi olevan samasta vallankäytöstä, mitä näen itsekin käyttäneeni leikkiessäni veljeni kanssa tätä pukeutumisleikkiä. Laajasta materiaalista olen löytänyt kuvausteksteistä viittauksia siihen, että videoita käytetään jatkossa pikkuveljen kiristämiseen. Joissain tapauksessa on kyse myös hävitystä vedosta tai haasteesta. Osa videoista voidaan tämän kautta nähdä nöyryyttämiseen pyrkimisenä tai laskelmoivana vallankäyttönä.

Foucault kuvailee vallan ongelman muuttumista. Tilanteesta, missä yksi ihminen on aseteltu monen tarkasteltavaksi ollaan tultu siihen, miten saadaan suuri joukko pienen ihmisjoukon tai jopa yhden ihmisen tarkasteltavaksi (Foucault 2000, 296). Tarkkailun molemmat puolet ovat olemassa sosiaalisen median välineiden kautta, jossa yksityisellä ihmisellä on valta tarkastella omassa rauhassaan valitsemiaan ihmisiä. Yksilö voi valita tarkkailunsa kohteet suuresta massasta, mutta myös asettaa itsensä tai muun ihmisen tarkkailun alaiseksi jakamalla materiaalia julkisesti.

Aineistoni kohdalla julkaiseminen on usein ollut isosiskon vallassa. Julkaisijalla on suuri valta videoiden esittämisessä, esittävätpä ne itseä tai jotakuta toista luvalla tai luvatta kuvattua henkilöä. Valta ei kuitenkaan välttämättä pysy julkaisijan käsissä julkaisun jälkeen, jolloin talenne saattaa levitä netissä hallitsemattomasti suurelle yleisölle.

3. Pukemisen valtarakenne

Puin veljeäni mekkoihin, hameisiin, äidin puseroihin, koruihin ja korkokenkiin. En koskaan pukeutunut häntä omiin arkivaatteisiin, housuihin ja pitkähihaisiin paitoihin. Youtube-videoissa siskot pukevat veljiään samoin periaattein. Vaatevalinnoissa korostuvat sellaiset piirteet, joita pidetään naisellisina. Hameen tai mekon lisäksi asuun kuuluvat jo aiemmin mainitsemani pitkähiuksiset peruukit, hempeät värit, korut ja somisteet.

Näen videoiden asuvalinnoissa vallitsevan ylilyönnin kulttuurin, joka korostaa pojan tytöksipukemisen ristiriitaisuutta. Osa lasten esityksien elementeistä on kuin suoraan drag-taiteilijoiden ohjelmistosta. Paljetteja, näyttävät kampaukset, minihameet ja korkeat palkkikorot sekä räikeä meikki ovat myös toistuva piirre pukuvalinnoissa. Osa pojista puetaan tytön asuun rintaliivejä myöten. Yksi videoista on nimetty “The 6 Year Old Drag Queen”⁸, kuusi-vuotias drag queen.

Arto Jokinen tulkitsee artikkelissaan “miten tehdään nainen” miesten ja naisten pukeutumiseen liittyvän erilaisia yhteiskunnallisia merkityksiä. Miesten tumma puku, univormut ja työmiehen asut viittaavat valtaan ja voimaan, kun taas naisten vaatteissa korostuvat heikkouden, avuttomuuden ja koristautumisen merkitykset. Vaatteisiin liittyvät symboliset merkitykset johtavat siihen, että miesten

vaatteisiin pukeutunut nainen voidaan tulkita pukeutuneen vallan asuun, kun taas miesten vaatteissa on luopunut vallasta. (Jokinen 2001, 196.) Tätä ajatusta tulee myös Rossin päätelmä, jonka mukaan naisen miehiksi pukeutuminen on sosiaalisesti hyväksyttävämpää kuin miehen naiseksi pukeutuminen. (1993, 42-43)

Markkola, Östman ja Lamberg kirjoittavat, että mieheysihanteet kytkeytyvät yhteiskunnan rakenteisiin. He perustelevat näkökulmaansa hegemonisen maskuliinisuuden käsitteen kautta. Hegemonisella maskuliinisuudella kirjoittajat tarkoittavat käsitettä, jolla on pyritty osoittamaan joidenkin miesten ylempiä voimavaroja suhteessa naisiin ja muihin miehiin. Tätä käsitettä on käytetty monipuolisesti ja laajasti ja sitä on myös kritisoitu. Kirjoittajien mukaan kriitikkistä huolimatta hegemoninen maskuliinisuus on olemassa oleva ilmiö, joka on kytköksissä mieheyden ihanteeseen. (2014, 14.) Yhteiskunta tuottaa tietynlaista sallittua mieskuvaa, joka on maskuliininen. Tätä kautta tarkasteltuna miehellä olisi vain vähän liikkumatilaa sukupuoliroolinsa sisällä.

Artikkelissaan Katseen kääntäjät (1993) Rossi kysyy myös, millaisia vaikutuksia on naisen toiseksi naiseksi pukeutumisella. Hän toteaa, että valeasuna käytetty naisellisuus mahdollistaa naiselle etäisyydenoton sekä omaan kuvaansa että naiseuden kuvaan itseensä. Valeasua vaihtamalla nainen voi muuttua

määritelmiä karkaavaksi subjektiksi, moninaiseksi naiseksi, jolle oman seksuaalisuuden muuntelu, seksuaalinen joustavuus ja liikkuvuus on helpompaa kuin miehelle. (42-43.) Kyseenalaistan Rossin yksikantaisen näkökulman. Voi olla totta, että ulkopuolisen näkökulmasta naisen moninainen ulkomuoto voi olla helpompaa katsottavaa, kuin miehen moninainen esittäminen. Rossin mainitsema “valeasujen vaihtaminen” viittaa vapaaehtoiseen toimintaan, jota nainen voi määritellä itse. Tällaisilla sosiaalisilla merkeillä leikkiminen on mahdollista myös miehelle.

Rossin mukaan sukupuolimerkkien ja sukupuolittuneiden ominaisuuksien ristiveto saa taiteessa aikaan uusia ilmauksia (Rossi 1998, 70). Teoksessani ristiriita ei jää alistaja-alistettu mies-nainen -jaottelun tasolle, vaan kääntää roolit vielä toisen kerran ympäri. Teoksessani veljeni on pukeutunut ruhtinattaren asuun. Asu huokuu ylellisyyttä ja vallan merkkejä, vaikka samaan aikaan asu on kitchmainen lavaste. -Asu ei kuitenkaan ole heikkouden tai avuttomuuden merkki, vaan voimakkaan valtiattaren vaate. Teoksessani mies pukee naisen vallan merkit ylleen, jolloin Jokisen tulkinta naisten asuista heikkouden merkkeinä ei enää pidä paikkansa. Mies ottaa omakseen toisen vallan hahmon. Tytöksi puettuna pikkuveljestä on tullut tilanteen herra, ruhtinatar ja isosisko. Teoksessa hänen mieheytensä ei suoraan paljastu. Ruhtinattaren hahmo on enemmän, kuin pelkän sukupuolen ristiriidan merkki.

Hän edustaa valtaa ja kitchmäisyydessään myös pilkkaa isosiskon roolia.

Veljeni pukee minulle ballerinan tutun ja meikkaa minut. Pääosin valkoinen höyhenin koristeltu tutu on koristeellinen, avonainen ja hempeä. Helmassa on helmikoristeltu silkkinauha ja vaaleanpunaista tylliä. Minulle tuo asu oli epämiellyttävä. Veljeni valitsema nöyryyttämistä varten tarkoitettu asu on minulle vaikeasti lähtestyttävä. Meikkausharjoituksissa hän kertoi, kuinka hän vain kokeilee eri värejä ja sitten varsinaisissa kuvauksissa hän “tekee varsinaisen mosaiikin”. Olin siis hänelle samanlainen leikkikalua, kuin hän oli lapsena minulle. Teoksen olosuhteet antoivat hänelle luvan olla tilanteen hallitsija ja itse olin leikitävänä nukkena.

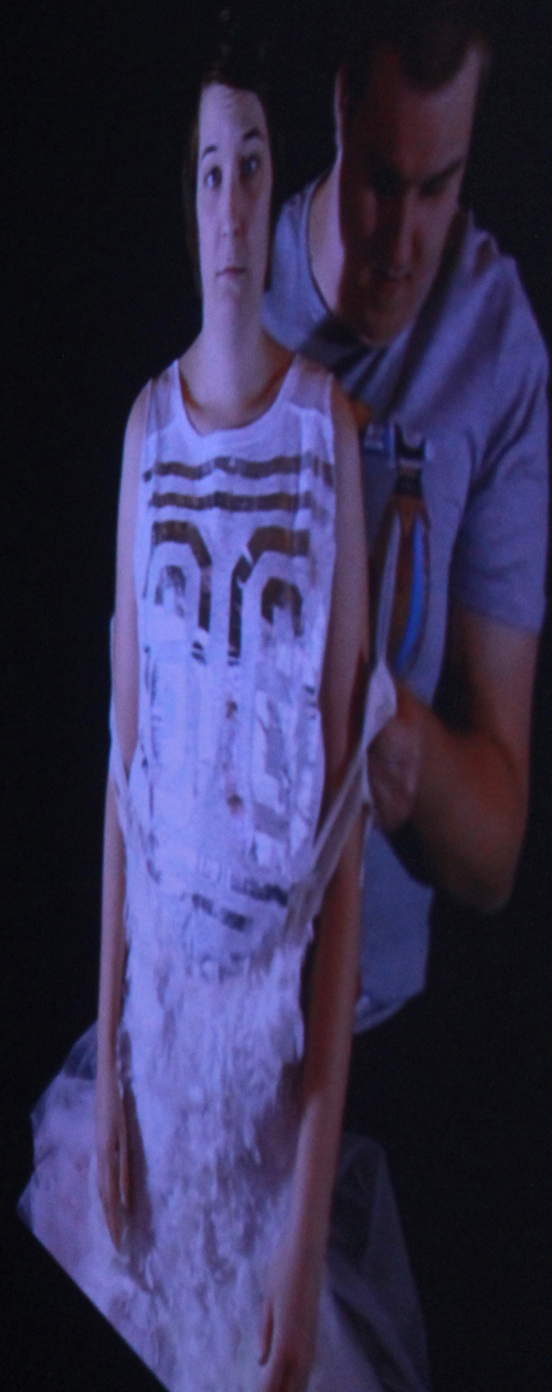
Veljeni mekon ja käyttämäni asun välillä on merkityksellisiä eroja niin silmin havaittavalla kuin niihin liittyvien mielikuvien tasolla. Punainen, samettinen ja kultakoristeltu pitkähelmainen ja -hihainen mekko on vaikuttava aivan toisella tavalla kuin valkoinen, hento ja lähes läpinäkyvä lyhyt ja hihaton tutu. Ehkä näiden kahden vaatteiden välillä on nähtävissä Jokisen luonnostelemaa eroa miesten ja naisten vaateiden ja univormujen ero. Heikkous ja hauraus korostuu valkoisessa tutussa, joka korostaa kantajansa kehoa. Vallan merkkejä kantaa tumma ja univormumaisen tunnistettava runsas ja yltäkyläinen asu.

Kontrasti omien arkivaatteideni, farkkujen ja teepaidan, ja tutun välillä on suuri. Henkilökohtaisesti pukeutuminen tutuun oli minulle vieras tunne. Vaikka teoksen tarkoituksena ei ollut vartavasten simuloida alkuperäistä pukemisleikkiä, oli nolouden tunne läsnä. Etnologian tutkija Bo Lönnqvistin mukaan vaatteet ovat tehokas vallankäytön väline alentamiseen ja nöyryyttämiseen. Lönnqvistin mukaan vaatteet kykenevät jopa identitettivarkauteen. Kun ihminen puetaan hänen valintansa ulkopuolelta tulevaan asuun, häneltä tavallaan riistetään oman identiteetin rooli ja hänelle tarjotaan tilalle muuta. Tällaisiksi vaatteiksi Lönnqvist kuvailee muun muassa sairaalavaatteen, vankila-asun ja keskitysleirien vankien vaatteet. (2008, 40.) Siispä vieraiden vaatteiden pukeminen on kajoaminen yksilön identiteettiin.

Aineisto ei paljasta sitä, miten kohde kokee esiintymisen tilanteena. Osa esiintyvistä pikkuveljistä ei näyttäisi kokevan itseään nöyryytetyiksi. Itse näen tilanteen alistavuuden tulevan esille vasta jälkeenpäin, sillä lapselle pukeutumisleikki ei välttämättä sisällä suurempia merkityksiä. Erään videon kuvaustekstissä viitataan veljen epäonniseen asemaan. “*My poor little brother gets transformed to a girl!*” tekstin vierestä löytyy video, jossa pikkuveli sanoo suoraan ettei ole innoissaan tytöksi muuttumisesta. Luen parkuuden viittaavan ensisijaisesti tytöksi pukemisen kohteeksi joutumista. Videolla nähdään kuitenkin huulien mutristelun ja intämisen jälkeen pikkuveli, joka esiintyy tyttönä kameralle luontevasti.

12

4. Isosisko

Tässä luvussa käsittelen kaksikanavaista videoinstallaatioteostani Isosisko (2015) suhteessa aineiston tuottamiin näkökohtiin. Isosisko on muotokuva, totuus ja sen vääristynyt toisto. Teos kertoo sisarusten välisestä suhteesta, vallankäytöstä ja luottamuksesta. Siitä, että kauan sitten isosisko puki veljensä mekkoon ja kuvasi kaiken. Luvussa 4.1. käsittelen teostani tarkkailun ja vallankäytön näkökulmasta ja pohdin teoksessa esitettyjä valtasuhteita. Luvussa 4.2. tarkastelen teostani dokumentaarisuuteen pohjaavana.

4.1. Kameran läsnäolo - Isosiskon mureneva valta

Kuten alkuperäisessä leikissä, myös teoksessani tallentava kamera on oleellinen osa valtarakennetta. Minna Tarkan mukaan välittömän fyysisen katsojan edessä tapahtuvan esityksen välittyminen mediassa on esineellistävää tapahtuma. Subjekti muuttuu objektiksi ja minuus toiseudeksi. (1995, 234.) Kamera muuttaa kuvattavansa tarkkailtavaksi kohteeksi ja näin ollen riisuu kohteen vallasta. Myös Rossin mukaan visuaalisen esityksen hallinta tai sen kohteeksi joutuminen on olennainen tekijä sosiaalisen vallankäytön kannalta (1993, 38).

Foucaultin mukaan rangaistus ei nykyään kohdistu henkilön ruumiiseen vaan henkisiin puoliin. Hän myös esittää, että ihmisruumis on hallinnan kohteena, vaikka sitä ei aktiivisesti rangaistakaan. Vallan haltijat kohdistavat ruumiiseen omia tavoitteitaan ja merkitsevät sen oman hallintansa alaisuuteen kasvattamalla, kouluttamalla ja velvoittamalla ihmistä eri toimintoihin kuten työhön ja vaatimalta häneltä tietynlaisia merkkejä. (2000, 19, 39). Pukeutumisleikkiä voidaan pitää ruumiin merkitsemistä vallanpitäjän tavoitteiden mukaisesti.

Teoksessa pukeminen on toki fyysinen tapahtuma, mutta pukeutumisleikissä siihen on johtanut usein henkinen yliote suostutuksen ja kiristyksen muodossa, eikä fyysinen uhka. Pukeminen toiseksi, itselle vieraaksi on henkisesti voimia vievää, sillä yhtäkkiä se hahmo, jota tässä voisi kutsua "itseksi", on pukeutunut itselleen hyvin epätyypillisellä ja epämiellyttävällä tavalla. Tämä viittaa jo aiemmin mainitsemaani Lönnqvistin teoriaan vaatteiden roolista alistamisen ja nyöryyttämisen keinona. Teoksessani olen kajoanut veljeni kehoon sikäli, että olen pyytänyt häntä pukeutumaan tiettyyn asuun ja tämän jälkeen esiintyvän kameralle. Tämä seikka ei ole muuttunut alkuperäisestä leikistä. Teoksessa hän tekee minulle täsmälleen saman, mutta hän tekee sen kameran jatkuvassa läsnäolossa, samoin kuin aineistoni videoissa.

Helsingin yliopiston filosofian, historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitoksen tutkija Johanna Oksala käsittelee artikkelissaan Foucault'n valtateoriaa feminismin valossa. Oksala nostaa esiin biovallan käsitteen ja pohtii, kuinka valta vaikuttaa suoraan ihmisen kehoon objektina. Valta toimii tämän tulkin mukaan suoraan ruumiiseen kohdistettuna yksittäisten ja pieniltä vaikuttavien sosiaalisten käytäntöjen kautta. (1997, 170.)

Valtaa tulee Foucaultin mukaan ajatella strategiana, ei staattisena asioiden olotilana. Hän toteaa, että vallassa on kyseessä pikemminkin vallan käyttö kuin sen omistaminen (2000,41). Vallan suhteet ovat siis muuntuvia. Vallan muuntuvuus on läsnä teoksessani. Valtapeli isosiskon ja pikkuveljen välillä on alati muuttuva ja moninainen prosessi, jossa vallassa voi olla vuoroin pukeva veli, vieressä naurava ruhtinatar tai isosisko omissa vaatteissaan. Osana tätä valtapeliä voidaan nähdä myös katsojan rooli suhteessa teokseen.

Leena-Maija Rossi pohtii, muuttuuko kameran katse, kun sen takana on nainen vai vasta sitten, kun teosta katsoo tietoinen subjekti, jota sosiaalinen ja kulttuurinen sukupuoli ei ole kangistanut kaavamaiseen ajatteluun (1993, 40). Oman teokseni kuvaajana asetun sekä kuvaajan, että kuvattavan rooliin samaan aikaan. Kuvaajan, ohjaajan ja leikkaajan roolissa pystyin vaikuttamaan kuvattavan materiaalin lisäksi myös kuvakulmiin ja

kuvakokoihin sekä siihen, miten paljon mitäkin kuvaa näytetään. Teoksen tekijänä näkökulmani on tietenkin isosiskon. Suunnitelin teoksen oman näkemykseni kautta toki antaen veljelleni sananvaltaa tietyissä asioissa. Voisi olla, että täysin pikkuveljen näkökulmasta tehty teos olisi hyvin eri näköinen.

Tutkija Suvi Ronkainen pohtii valtaa suhteessa sukupuoliin. Ronkaisen mukaan naisen valta on vaikeasti hahmotettavaa vaikutusvaltaa. Tämä valta tuntuu olevan epäsuoraa valtaa, joka tapahtuu lähinnä välillisesti. Ronkainen väittää, että naisen valta on lainsuojatonta valtaa. Hänen mukaansa nainen ei saa käyttää valtaansa tai olla siitä tietoinen tai siitä nauttiva. Ronkainen väittää, että naisen ja miehen vallan hyväksymisen välillä on eroja. Miehin valta hyväksytään hänen mukaansa aina väkivallan mahdollisuuteen asti. Miehis vallan muodot miehekkäästi esitettynä ovat hyväksyttäviä, mutta naisten esittämänä nämä samat tavat eivät ole yhtä arvostettuja. (2001, 73, 75.) Ronkaisen ajattelu vallan sukupuolisuudesta on mielestäni kärjistettyä. Ronkaisen ajatus miehen vallasta väkivaltaisena ja taustalla olevan naisen epäsuorasta valtakäytöstä on yksinkertaistettu. Teoksessani käsittelemäni valta ei perustu väkivaltaan eikä sen käytössä ole käyttäjien välillä eroa sukupuolesta riippuen.

Kameralla on vallankäytön keinona selkeä rooli teoksessa. Kuvat tutuun puetusta

isosiskosta ja ruhtinattareksi puetusta veljestä asettuvat henkisen vallan symboleiksi. Pukemisprosessi on tapahtunut molemmille. Erona näissä on, ettei ruhtinattaren kuva paljasta taustalla tapahtunutta prosessia vaatteiden ja peruukkien sovittamisesta. Siskolle tutu puetaan ja hänet meikataan kameran läsnä ollessa. Vain videossa näkyvät tapahtumat asetetaan katsojan tarkkailtavaksi ja se, mitä ei koskaan kuvattu, unohtuu.

4.2. Teon totuus

Esitykset ja niiden tallenteet ovat totta siinä mielessä, että ne ovat tapahtuneita tapahtumia, jotka on tallennettu. Ne ovat tapahtuneet. Tallenne on jälki tapahtuneesta. Niin on myös teokseni. Richard Whitlock pohtii kameran tuottamaa kuvaa suhteessa totuuteen artikkelissaan Perspektiivi ja valokuvan suhde todellisuuteen (2012). Hän toteaa, että kameran tuottaman kuvan katseleminen tekee katsottavasta todellisuudesta objektin ja sen katsojasta subjektin. Katsoja etäänny maailmasta. (65.) Kamera alistaa kohteensa objektin tasolle, tarkkailtavaksi. Tallenne, ja tätä kautta koko teoksen tapahtuma on ulkokuoliselle avoin tarkkailun kohde.

Taiteiden tutkija Saara Hacklin pohtii, mikä status esitysdokumentaatiolla on suhteessa esitykseen. Hän pohjaa ajatuksensa kuraattori ja filosofi Boris Groysin esseeseen ja esittää, että teoksesta itsestään on tullut

dokumentti, jonka taakse taide piiloutuu. Näyttelyissä olisi tämän ajatuksen mukaan vain tallenteita tapahtuneesta taiteesta. (2012, 23.) Se, että tapahtunut taide on vain jättänyt jälkensä teokseen ja taide olisi läsnä vain teon hetkellä, on kiinnostava ajatus. Se asettaa taide-teoksen aina suhteeseen dokumentin kanssa. Videoteoksessa dokumentaation rooli on mielestäni keskeinen ja Isosiskoon peilattuna ajatus tuntuisi osin luontevalta, sillä vertaan teostani veljestäni ottamiin dokumentaatioihin, joissa leikki on ollut keskeisin asia ja kuvattu vain tapahtuneen tallennetta. Isosisko ei ole dokumentti, vaikka siinä dokumentaarisia piirteitä onkin. Se on tallenne tapahtumasta samalla tavalla, kuin veljestäni lapsena ottamani kuvat. Nekin olivat lavastettuja, määrättyyn tarkoitukseen valmisteltuja.

Koska halusin teoksen tekoprosessissa osittain simuloida lapsuuden leikin kulkua, teoksessani on joitakin elementtejä, joiden päätöksen halusin antaa veljeni valtaan. Hän oli mukanani ostamassa meikit, joita teoksessa käytän. Hän valitsi värit ja välineet. Lisäksi hän teki lopullisen päätöksen ruhtinattaren asukokonaisuudesta ja valitsi minulle puettavaksi asuksi tutun, jonka kävin myöhemmin teosta varten hankkimassa. Veljeni meikkaustaidot vastaavat omia 10 -vuotiaan meikkaustaitojani ja teoksen teon aikana hän meikkasi ensimmäistä kertaa. Pystyin olettamaan joitakin seikkoja siitä, miltä lopullinen meikkini teoksessa näyttää. En ohjannut veljeäni

meikkaamistilanteessa, vaan hän sai tehdä minulle sellaisen meikin, kun hän halusi.

Todellisuus ei ole enää aistittavissa valmiissa teoksessa, kuin teon tasolla. Teoksessani sisaren ja veljen pukuleikki on teko, jonka kamera on tallentanut. Itse teos tuntuu irtautuneen omaksi todellisuudekseen. Teoksen merkitys taltiointina on kuitenkin olemassa. Eija Aarnio puhuu arkistoista muistina. Hänen mukaansa arkistot voidaan mieltää yhteiskunnalliseksi ja poliittiseksi ilmiöksi, sillä arkiston muistia voidaan kontrolloida. (2012, 79.) Arkistoa itsessään voidaan pitää siis jonkinlaisena heijastuspintana vallassa olevien tarpeille. Tärkeänä pidettävä aineisto säilytetään, kun taas arkiston pitäjän kannalta tarpeeton tai sille haitallinen tieto voidaan poistaa. Teostani voi tallenteen roolissa tarkastella myös tapahtuman arkistoituna muistiona samalla tavalla kuin alkuperäisen leikin dokumentaatiotakin. Näin ollen valta esitettyyn tapahtumaan ja henkilöihin on tallenteella, teoksella itsellään. Tallenteen käyttäjät ja näyttäjät ovat vain hetken aikaa vallan kahvassa. Tallenteen kadotessa se voi jopa mystifioitua ja myytti videosta, jossa veli puetaan tytöksi voi syntyä.

5. Lopuksi

Tässä tutkielmassa tavoitteeni oli selvittää, miten valta rakentuu pukeutumisleikin kautta teoksessa *Isosisko*. Etsin vastauksia Youtubesta löytämästäni videoaineistosta ja jaotellut niistä elementtejä, joissa vallankäyttö ilmenee. Suhteutin näitä elementtejä taiteellisen työni prosessiin ja teokseni dokumentaarisiiin piirteisiin.

Valta on hyvin voimakas käsite ja tässä tutkielmassa käsittelen aihetta vain yhdestä näkökulmasta. Olen jossain määrin kärjistänyt valtasuhteita dikotomisen mies-nainen -jaotellun kautta, mutta myös tarkoituksellisesti pyrkinyt pois vallan selittämisestä pelkän sukupuolen kautta. Vallan rakenteen tutkiminen sukupuolisen jaotellun kautta ei ole teokseni suhteen ainoa tapa. Vallankäytön tärkeimpänä elementtinä näen tallenteen ja kameran, joka alistaa esitetyn tapahtuman tarkkailun kohteeksi. Valtarakenne tulee näkyväksi tallennetun pukemisleikin kautta. Vain tallenteen valta on pysyvä.

Pyrin tutkielmassani valottamaan teokseni taiteellisiin valintoihin johtaneita syitä, jonka vuoksi analysoin oman teokseni merkityksiä. Tutkielmani tarkoitus ei ole kuitenkaan tarjota tulkintamallia teokselleni, vaan syväluodata omaan taiteelliseen prosessiini ja niihin ajatusrakenteisiin, jotka taustalla ovat vaikuttaneet. Henkilökohtaisen aiheen lähestyminen

teoksen ja tutkielman muodossa eivät ole ongelmattomia, sillä oman teoksen näkeminen läheltä sokaisee tulkintaa väistämättä. Henkilökohtaisuuden kautta saavutan kuitenkin taustalla olevaa informaatiota omasta työskentelystäni ja ajattelusta, jota olisi muuten hankala tavoittaa.

Teokseni tekoprosessi osoittaa, että työskentelyni on ollut jatkuvaa nuorallatanssia henkilökohtaisesta näkökulmasta ja ilmiön ulkopuolelta tarkastelun välillä. Youtubesta löytämäni aineisto on auttanut minua sijoittamaan ilmiön ulkopuolelle katsojan asemaan, mutta samanaikaisesti, läpi teosprosessin, olen tehnyt yhteistyötä veljeni kanssa. Olemme neuvotelleet prosessin alusta asti teoksen lopullisesta sisällöstä ja muodosta, omilla kasvoilla esiintymisestä ja nimien suojaamisesta. Neuvotteluiden sisällöt ovat olleet vahvasti kytköksissä vallankäyttöön konkreettisella tasolla.

Teokseni ja tämän tutkielman tekoprosessiin liittyy myös osittain etiikkaan liittyviä ongelmakohtia. Youtubessa videot voivat levitä ajateltua laajemmalle yleisölle. Videot, jotka ovat alunperin tarkoitettu yksityiseen käyttöön, leviävät tuntemattomien käsiin ja täysin ennalta ennustamattomiin tarkoituksiin. Videoissa esiintyvät lapset eivätkä edes videoiden lataajat pysty loputtomiin kontrolloida videoidensa levinneisyyttä ja sen katsojakuntaa.

Videot leviävät käyttäjien jakaessa sosiaalisen median sisältöä, jolloin pienelle katsojakunnalle tarkoitettu video voi yllättäen kerätä kymmeniä- ja jopa satojatuhansia katsojia. Nuoret, omalla nimellään esitellyt poikalapset puettuina ylikorostetun feminiinisesti ja meikattuina saattavat kerätä muunkinlaisia katsojia kuin *Isosiskon* vertaisryhmään kuulujia. Tätä ei ehkä *Isosiskok*kaan tarkoittanut. Tämän vuoksi edes teokseni ei päädy nettiin katseltavaksi enkä paljasta veljeni nimeä.

Tutkittuani tapahtunutta tapahtumaan taitteen keinoin jään pohtimaan muistin valtaa ja unohtamisen tuomia mahdollisuuksia. Valta on teemana edelleen kiehtova ja haluaisin syventyä sen koukeroisiin tapaan toimia. Minua kiinnostaa, kuinka voitaisiin luoda muisti-jäljetön myytti tapahtuneesta tapahtumasta. Huomaan, että fiktion ja dokumentaarisen rajatila on tutkimusalue, jossa on edelleen *Isosisko* on tapahtuma, sen vääristynyt toisto ja tallenne. Mutta se, mitä tapahtuneesta on jäänyt muistin ulottumattomiin, on myös kiinnostavaa.

Painetut lähteet:

Aarnio, Eija (2012) Arkiston mahdottomuus: yleisestä yksityiseen kokemukseen. Teoksessa Tosi kyseessä. Toim. Eija Aarnio & Patrik Nyberg. Nykytaiteen museo Kiasma: Helsinki: s. 68-89

Foucault, Michel (2000) Tarkkailla ja rangaista. Kustannusosakeyhtiö Otava: Keuruu

Hacklin, Saara (2012) Opetus, asiakirja, näyte: dokumentin eri muodot nykytaiteessa. Teoksessa Tosi kyseessä. Toim. Eija Aarnio & Patrik Nyberg. Nykytaiteen museo Kiasma: Helsinki: s. 14-29

Jokinen, Arto (2001) Näin tehdään nainen: miesten ristiinpukeutuminen. Teoksessa Nainen naiseus naisellisuus. Toim. Minna Nikunen, Tuula Gordon, Sanna Kivimäki & Riitta Pirinen. Tampereen yliopisto: Tampere: s. 191-212

Laitinen, Tuomas & Porkola, Pilvi (2013) Näin tutkit todellisuutta. Todellisuuden tutkimuskeskus: Helsinki

Lönnqvist, Bo (2008) Vaatteiden valtapeli. Näkymättömän kulttuurianatomia. Schildts Kustannus Oy: Jyväskylä

Niemi, Irmeli (1995) Kallioluolista kadunkulmaan. Esittäminen - osa ihmisenä olemista. Teoksessa Esiintyjä - taiteen tulkki ja tekijä. Toim. Raija Tähtiö. WSOY: Porvoo: s. 11-30

Markkola, Pirjo, Östman, Ann-Catrin & Lamberg, Marko (2014) Onko suomalaisella miehellä historiaa? Teoksessa Näkymätön sukupuoli. Mieheyden pitkä historia. Toim. Pirjo Markkola, Ann-Catrin Östman & Marko Lamberg. Vastapaino: Tampere: s. 7-24

Oksala, Johanna (1997) Foucault ja feminismi. Teoksessa Ruumiin kuvia. Subjektin ja sukupuolen muunnelmia. Toim. Sara Heinämaa, Martina Reuter & Kirsi Saarikangas. Gaudeamus: Tampere: s.168-190

Ronkainen, Suvi (2001) Naiseuden inho. Teoksessa Nainen naiseus naisellisuus. Toim. Minna Nikunen, Tuula Gordon, Sanna Kivimäki & Riitta Pirinen. Tampereen yliopisto: Tampere: s. 63-89

Rossi, Leena-Maija (1998) Muuntuvat ja moninaiset kuvat. Naiskuvia 1990-luvun suomalaisessa taiteessa. Teoksessa Kuvista toisin sanoin. Feministikatsojan näkökulma. Toim. Leena-Maija Rossi. Omakirja: Helsinki: s. 67-87

Rossi, Leena-Maija (1993) Katseen kääntäjät. Teoksessa Kuvista toisin sanoin. Feministikatsojan näkökulma. Toim. Leena-Maija Rossi. Omakirja: Helsinki: s. 37-53

Takala, Kimmo (1995) Ihminen merkinä ja teko taiteena. Teoksessa Esiintyjä - taiteen tulkki ja tekijä. Toim. Raija Tähtiö. WSOY: Porvoo: s. 217-232

Tarkka, Minna (1995) Median vanha ja uusi kohde. Teoksessa Esiintyjä - taiteen tulkki ja tekijä. Toim. Raija Tähtiö. WSOY: Porvoo: s. 233-245

Whitlock, Richard (2012) Perspektiivi ja valokuvan suhde todellisuuteen. Teoksessa Valokuvallisia todellisuuksia. Toim. Jan-Erik Lundström. Like: Helsinki: s.63-74

Viitteet aineistona käytettyihin videoihin (katsottu 11.4.2015):

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=gt6coQ1AjFA>

² <https://www.youtube.com/watch?v=zAJfjWsQZA&index=51&list=PL06F282AB84E2857C>

³ <https://www.youtube.com/watch?v=3ndLpHWRdnA&list=PL06F282AB84E2857C&index=3>

⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=0FpMQef7-yk>

⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=spAK'TNM-qaI&index=10&list=PL06F282AB84E2857C>

⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=TWPvKGG8DkJ4>

⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=Zf3AkXsjFnU&list=PL06F282AB84E2857C&index=49>

⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=inX00qfjFVU&list=PL06F282AB84E2857C&index=6>

⁹ https://www.youtube.com/watch?v=exR_Y_7CDzc